

รายงานข้อมูลเชิงลึก

เรื่อง สมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรในตลาดจีน

จัดทำโดย

ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจในภูมิภาคจีน

(Business Support Center – BSC)

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครเฉิงตู

สารบัญ

	หน้า
1. ที่มาและความสำคัญ	1
2. แนวโน้มทั่วไปของสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรในตลาดจีน	4
3. ภาพรวมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีนในปัจจุบัน	6
4. แบรินด์สมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีนที่มีชื่อเสียง 10 อันดับแรก	10
5. สถานการณ์การนำเข้า-ส่งออกสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีนในปัจจุบัน	12
6. ขั้นตอนการนำเข้าสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรมายังจีน	15
7. งานแสดงสินค้าสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่สำคัญในจีน	17
8. คำแนะนำ/ข้อเสนอแนะ สำหรับผู้ประกอบการไทย	20

1. ที่มาและความสำคัญ

สมุนไพรจีน หรือ พืชศาสตร์จีน เป็นวัตถุดิบยาที่ทำมาจากส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นจากพืช (เมล็ด ราก ใบ เปลือก ดอก น้ำมัน ผล ฯลฯ) จากสัตว์ (อวัยวะภายใน ผิวหนัง กระดูก ฯลฯ) และจากแร่ธาตุต่างๆ ซึ่งหากนำวัตถุดิบต่างๆ มาผสมรวมกันจะเรียกว่า “ยาสมุนไพรจีน” นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สูตรตำรายาสมุนไพรจีนโบราณนั้นมีมากกว่า 5,000 สูตร และมีวัตถุดิบยาที่ใช้เป็นส่วนประกอบในการทำยาสมุนไพรจีนสูตรต่างๆ จำนวนนับไม่ถ้วน ซึ่งหลังจากการวิจัยและพัฒนาปีนปี ทำให้วิชา Materia Medica ได้ถือกำเนิดขึ้น ซึ่งปัจจุบัน โรงเรียน/มหาวิทยาลัยวิทยาลัยการแพทย์ทุกแห่งในจีนได้มีการสอนหลักสูตรวิชา Chinese Materia Medica ด้วยเช่นกัน

จีนนับเป็นแหล่งกำเนิดของสมุนไพรที่ใหญ่เป็นระดับต้นๆของโลก ซึ่งในปัจจุบันมีสมุนไพรจีนกว่า 12,000 ชนิดที่มีแหล่งกำเนิดมาจากจีนและไม่มีปลูก/ขึ้นเองตามธรรมชาติในประเทศอื่น ทำให้จีนมีข้อได้เปรียบในการผูกขาดทรัพยากรสมุนไพรจีน จากการสำรวจ การวิจัย การทดลองเชิงลึกของนักปราชญ์ ผู้เชี่ยวชาญ และหมอยาชาวจีนโบราณเกี่ยวกับยาสมุนไพรจีนและการแพทย์แผนจีน ทำให้ยาสมุนไพรจีนเป็นที่ยอมรับและมีการนำไปใช้อย่างกว้างขวาง ซึ่งปัจจุบัน ยาสมุนไพรจีนเป็นยาที่ใช้เฉพาะในการแพทย์แผนจีนเท่านั้น วัตถุประสงค์เพื่อใช้บำรุงร่างกายและรักษาโรค ทั้งนี้ การใช้ยาสมุนไพรจีนก็มีลักษณะการใช้งานค่อนข้างเฉพาะ ซึ่งจะแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ เย็นจัด ร้อน อุณหภูมิ และเย็น และรสชาติทั้งหมด 5 รส ได้แก่ เผ็ดร้อน เปรี้ยว หวาน ขม และเค็ม ซึ่งประเภทและรสชาติของยาสมุนไพรจีนที่แตกต่างกันจะให้ผลการรักษาก็จะแตกต่างกันออกไป ซึ่งมีการนำมาประยุกต์ใช้ในหลายรูปแบบ เช่น แบบต้ม แบบละลายน้ำ แบบผง แบบเม็ด แบบฉีด แบบใช้ทาภายนอก ฯลฯ

สมุนไพรจีนที่มีชื่อเสียงของจีนมีมากมาย ซึ่งสมุนไพรจีนที่ทำจากพืชที่มีชื่อเสียงที่สุดของจีน ได้แก่ โสม (Ginseng), เห็ดหลินจือ (Ganoderma Lucidum), เก๋ากี้ (Goji Berry) และห่อสีว์โหว (Fleece-Flower Root) ส่วนสมุนไพรที่ทำจากสัตว์ที่มีมูลค่าที่สุดของจีน ได้แก่ นีว่วว (Ox's Bezoars), น้ำดีหมี (Bear's Bile) พิษงู (Snake's Venom) และเขากวาง (Deer's Antler) และสมุนไพรจีนที่ทำมาจากแร่ธาตุต่างๆ ที่มีการนำมาใช้งานบ่อยที่สุดทางการแพทย์ในจีน ได้แก่ แร่ปรอท ซัลไฟด์สีแดง หรือ ซินนาบาร์ (Cinnabar), โซเดียมซัลเฟต (Sodium Sulfate), เฮมาไทต์ (Hematite) และสารทัลคัม (Talcum)

ในส่วนของฤดูกาล/ช่วงเวลา/วิธีการในการเก็บเกี่ยว และวิธีการเก็บรักษาของสมุนไพรจีนมีส่วนช่วยส่งเสริมด้านคุณภาพของสมุนไพร จึงทำให้การเก็บเกี่ยวสมุนไพรจีนจึงขึ้นอยู่กับประเภทของสมุนไพร โดยเฉพาะสมุนไพรจากพืชจะมีช่วงเวลาในการเจริญเติบโตที่แน่นอน สมุนไพรจากสัตว์ก็จะมีช่วงเวลาในการออกไข่ รวมถึงขั้นตอนในการแปรรูป และวิธีการเก็บรักษา เพื่อให้ได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพสูงที่สุด โดยการเก็บเกี่ยวสมุนไพรจากพืชจะแบ่งเป็นหลักๆ 6 หมวดหมู่ ดังนี้

(1) ลำต้นและใบ

สมุนไพรจีนในส่วนของลำต้นและใบส่วนใหญ่จะเก็บเกี่ยวในช่วงที่การเจริญเติบโตเต็มที่ในช่วงฤดูร้อนและฤดูใบไม้ร่วง ซึ่งจะเป็นช่วงที่ลำต้นและใบเขียวชอุ่ม แต่ใบของสมุนไพรบางชนิดก็สามารถเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูหนาวได้เช่นเดียวกัน โดยส่วนใหญ่จะเป็นสมุนไพรยืนต้น เช่น อี้หมูฉ่าว (*Leonurus Artemisia*), สะระแหน่ (*Mentha Canadensis*) เป็นต้น ในส่วนของสมุนไพรประเภทที่มีลำต้นอ่อนแอหรือประเภทไม้ล้มลุก เช่น ต้นฟองหินเหลือง (*Sedum Sarmentosum*), ต้นวิโอลาฟิลิปปินา (*Viola Philippica*) เป็นต้น

(2) รากและเหง้า

สมุนไพรจีนในส่วนของรากและเหง้า โดยทั่วไปจะเก็บเกี่ยวในช่วงที่ส่วนที่เจริญเติบโตเหนือพื้นดินนั้นแห้งเหี่ยวและจะเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูใบไม้ร่วง ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวสารอาหารส่วนใหญ่ของสมุนไพรจะถูกเก็บไว้ที่รากและเหง้า ทำให้ได้สมุนไพรที่มีคุณภาพสมบูรณ์ที่สุด แต่ก็มีจะรากและเหง้าของสมุนไพรจีนบางชนิดที่จะต้องเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูร้อน เช่น โสมไหเฮ้อ (*Pseudostellaria Heterophylla*), โทราข้าวโพด (*Pinellia Ternata*), เหียนหูสัตว์ (*Corydalis Yanhusuo*) เป็นต้น โดยในส่วนของรากและเหง้าส่วนใหญ่จำเป็นต้องปลูกรานานกว่า 1-2 ปีจึงจะสามารถเก็บเกี่ยวเพื่อใช้เป็นส่วนประกอบในการทำยาสมุนไพรได้

(3) ดอก

สมุนไพรจีนในส่วนของดอกส่วนใหญ่จะถูกเก็บในช่วงที่ดอกตูมหรือเพิ่งบาน เพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสียกลิ่นหอมและกลีบดอกซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพ เช่น ดอกจินหยิน (Honeyle Flower), ดอกกุหลาบจีน หรือ ดอกเยว่หลี่ (*Rosa Chinensis*) โดยทั่วไประยะเวลาการผลิดอก/ออกดอกของพืชจะสั้นมาก ซึ่งจะต้องทำการเก็บเกี่ยวให้ทันเวลา เช่น ดอกคำฝอย (*Safflower*) ซึ่งกลีบของดอกคำฝอยจะเปลี่ยนจากสีเหลืองเป็นสีแดง หรือต้องทำการเก็บละอองเกสรในเมื่อถึงช่วงที่ดอกบานเต็มที่ อย่างเช่น เกสรดอกไพนี (*Pollen Pini*), เกสรดอกผู้หวง (*Pollen Typhae*) เป็นต้น ทั้งนี้ ควรเลือก

เก็บเกี่ยวดอกในตอนเช้าในวันที่มีแสงแดดสดใส เพื่อให้ดอกแห้งเร็วหลังจากเก็บเกี่ยว

(4) ผล

โดยทั่วไปสมุนไพรจีนในส่วนผลควรเก็บในช่วงที่เติบโตและสุกงอมเต็มที่ ยกเว้นผลจากพืชบางชนิดที่ต้องเก็บเกี่ยวในช่วงที่ผลยังไม่สุกเต็มที่ เช่น ชิงพี (Green Tangerine Peel), มัลเบอร์รี่ (Mulberry) เป็นต้น

(5) เมล็ด

สมุนไพรจีนที่ทำจากเมล็ดมักจะเก็บเกี่ยวก็ต่อเมื่อพืชเจริญเติบโตเต็มที่ แต่เมล็ดจากพืชบางชนิดเมื่อพืชเจริญเติบโตเต็มที่แล้วเมล็ดจะหลุดออกจากและกระจัดกระจาย เช่น เมล็ดเซียนหนิว (Lobedleaf Pharbitis Seed) และเมล็ดเพ็งเซียนฮวา (Impatiens Balsamina Seed) จึงต้องทำการเก็บเกี่ยวตั้งแต่ตอนที่เมล็ดยังอยู่ในผล นอกจากนี้ พืชบางชนิดก็สามารถเก็บเกี่ยวได้ทั้งเมล็ดและลำต้นได้ในครั้งเดียวกัน โดยนำในส่วนของเมล็ดที่เก็บมาตากแห้งและแยกในการเก็บรักษา เช่น เมล็ดเซอเฉียน (Plantago Asiatica), เมล็ดชิโซะ (Perilla Frutescens) เป็นต้น

(6) เปลือก

โดยปกติเปลือกของพืชสมุนไพรจะถูกลอกออกในช่วงฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อน ซึ่งเป็นช่วงที่พืชเจริญเติบโตแข็งแรงพอที่จะสามารถลอกเปลือกได้ ทั้งนี้ ยังเป็นช่วงที่สามารถลอกเปลือกออกได้ง่าย แต่ควรระวังไม่ควรลอกเปลือกออกทั้งลำต้นในคราวเดียว เพื่อป้องกันไม่ให้กระทบต่อลำต้นและ

เพื่อป้องกันเพื่อไม่ให้พืชนั้นตายหลังจากการลอกเปลือกออกอีกด้วย

ในส่วนของสมุนไพรจากสัตว์ โดยทั่วไปสมุนไพรที่ทำมาจากสัตว์เล็กที่ซ่อนอยู่ในดินสามารถจับได้ในฤดูร้อนและฤดูใบไม้ร่วง เช่น ไล่เดือน จิ้งหรีด ฯลฯ ส่วนสมุนไพรจากสัตว์ใหญ่จะสามารถจับได้ในทุกฤดูกาล แต่ช่วงที่ดีที่สุดในการออกล่าจะเป็นช่วงฤดูใบไม้ร่วงและฤดูหนาว

2. แนวโน้มทั่วไปของสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรในตลาดจีน

ปัจจุบัน จากปัจจัยราคาสมุนไพรที่สูงขึ้นตามต้นทุนแรงงาน ค่าแรง ค่าอาหารที่เพิ่มขึ้น และการลดลงของกำลังแรงงานในชนบท ความยากในการจ้างแรงงาน รวมไปถึงต้นทุนการจ้างแรงงานในชนบทที่สูงขึ้น ทำให้ปัจจุบันสถานการณ์ราคาจำหน่ายสมุนไพรในอุตสาหกรรมยาสมุนไพรในจีนเข้าสู่ช่วงราคาแพง และจะเผชิญกับสถานการณ์ดังกล่าวไปอีกระยะหนึ่ง นับตั้งแต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมานี้ ทำให้ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรจีนโบราณมีความสำคัญมากขึ้นในชีวิตประจำวันแก่ผู้บริโภคชาวจีน อุตสาหกรรมการแพทย์แผนจีนจึงกลายเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สำคัญของจีน แต่ตลาดยาสมุนไพรของจีนในปัจจุบันกลับกำลังเผชิญกับความท้าทาย เช่น คุณภาพของวัตถุดิบยาที่ไม่ผ่านการรับรอง การปลอมปนส่วนผสมยา การขึ้นราคาของวัตถุดิบทำยา เป็นต้น ทำให้อุตสาหกรรมยาสมุนไพรของจีนมีการกำกับดูแลที่เข้มงวดมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตั้งแต่การปลูก การเก็บเกี่ยว การดูแลรักษา การแปรรูป ไปจนถึงการจัดจำหน่าย จะต้องผ่านกระบวนการกำกับดูแลอย่างเข้มงวดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อุตสาหกรรมยาสมุนไพรจีนเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญอย่างมากต่ออุตสาหกรรมการแพทย์ของจีน ทั้งนี้ ความตระหนักรู้ของผู้คนเกี่ยวกับการแพทย์แผนจีนก็ค่อยๆ เพิ่มขึ้น รวมถึงความต้องการในการรักษาโรคและผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพในการแพทย์แผนจีนก็เพิ่มขึ้นทุกวัน ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยต่างๆ เช่น การส่งเสริมในด้านนโยบายระดับชาติ ความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นในตลาด และการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของจีน ทำให้อุตสาหกรรมยาสมุนไพรของจีนยังคงรากฐานที่แข็งแกร่งต่อไป

โดยมูลค่าการซื้อขายวัตถุดิบยาสมุนไพรในจีนปี พ.ศ. 2565 มีมูลค่าอยู่ที่ 208,467 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.79 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เนื่องด้วยราคาที่สูงขึ้นของวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต้นน้ำ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์ยาสิทธิบัตรของจีนจึงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งแนวโน้มทั่วไปของสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรในตลาดจีนในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 แนวโน้มหลัก ดังนี้

(1) แนวโน้มราคาวัตถุดิบสูงขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตยาสิทธิบัตรของจีนเพิ่มขึ้น

สมุนไพรจีนเป็นวัตถุดิบหลักสำคัญในการผลิตยาสมุนไพรจีน ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่ทำมาจากธรรมชาติ ไม่มีผลข้างเคียงต่อร่างกาย และให้ผลการรักษาที่ดี จึงทำให้สมุนไพรจีนเป็นที่ยอมรับแก่ผู้บริโภคอย่างกว้างขวาง แต่เนื่องจากต้องดำเนินตามนโยบายของ Pharmacopoeia of the People's Republic of China ฉบับใหม่ล่าสุด ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐบาลใช้ควบคุมคุณภาพวัตถุดิบยา ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2565 พื้นที่เพาะปลูกสมุนไพรจีนค่อยๆ ลดลง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากปัจจัยหลายประการ ทำให้วัตถุดิบในการทำยาสมุนไพรของจีนลดลง และราคาก็เพิ่มขึ้นสูงตามไปด้วย

(2) แนวโน้มการเพิ่มผลกำไรขององค์กร ทำให้การแข่งขันรุนแรงมากขึ้นในอุตสาหกรรม

ปัจจุบันมีบริษัทหลายแห่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตยาสิทธิบัตรในจีน เช่น China Beijing Tongrentang (Group) Co., Ltd, Chengdu Kanghong Pharmaceutical Group, Jianmin Pharmaceutical Group, Yunnan Baiyao Group, Dong A A Jiao Co., Ltd, Tasly Holding Group, Huarun Sanjiu Pharmaceutical Co., Ltd เป็นต้น จากมุมมองของรายได้ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2564 รายได้รวมของ Chengdu Kanghong Pharmaceutical Group เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2564 บริษัทฯ มีรายได้อยู่ที่ 3,600 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.4 ในส่วนของรายได้ของ Jianmin Pharmaceutical Group อยู่ที่ 3,278 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 33.48 ทำให้มีการคาดการณ์ว่าในอนาคตการแข่งขันจะยิ่งรุนแรงมากยิ่งขึ้น

(3) แนวโน้มการสนับสนุนจากภาครัฐที่เป็นประโยชน์ ทำให้อุตสาหกรรมค่อยๆ พัฒนาไปสู่คุณภาพสูง

รัฐบาลจีนได้ออก “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปี ฉบับที่ 14” เกี่ยวกับ “แผนการพัฒนาระบบการแพทย์แผนจีน” โดยเป็นแผนพัฒนาฯ ระยะ 5 ปีสำหรับการแพทย์แผนจีนดั้งเดิม ที่ออกโดยสำนักงานทั่วไปของสภาแห่งรัฐจีนหลังจากก่อตั้ง New China นับเป็นนโยบายสนับสนุนเพิ่มเติมในการพัฒนาระบบการแพทย์แผนจีนตาม “แผนเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาการแพทย์แผนจีนปี พ.ศ. 2559 – 2573” ที่มีช่วยในการส่งเสริม ฟันฟู และพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรจีน ยาจีน และผลิตภัณฑ์สมุนไพรจีน รวมไปถึงส่งเสริมด้านการดูแลรักษาทางการแพทย์ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรม การศึกษา วัฒนธรรม และความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยใช้ประโยชน์จากค่านิยมดั้งเดิมที่เกี่ยวกับสมุนไพรจีน การแพทย์แผนจีน ในการวางแผนการพัฒนาระบบการแพทย์แผนจีน ไปสู่ความเป็นคุณภาพสูง

3. ภาพรวมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีนในปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2565 ตลาดยาสมุนไพรทั่วโลกมีขนาดอยู่ที่ 704,916 ล้านบาท ซึ่งตลาดสมุนไพรในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 51.87 ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ. 2570 ตลาดสมุนไพรทั่วโลกจะมีมูลค่าสูงถึง 1,023,639 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 8.91

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมามีทำให้ผู้บริโภคชาวจีนให้ความสำคัญและตระหนักในการดูแลสุขภาพที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐ และการลงทุนต่างๆ จำนวนมากในการวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีน มีส่วนช่วยในการกระตุ้นการเติบโตของตลาดยาสมุนไพรทั่วโลก นอกจากนี้ โรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำรงชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน เช่น โรคอ้วน โรคเบาหวาน ส่งผลให้ความต้องการในสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั่วโลกที่เพิ่มขึ้น ซึ่งหลักๆ มาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่หลายประเทศหันมาให้ความสนใจในการใช้ยาสมุนไพรจีนในการรักษา ตัวอย่างของยาสมุนไพรจีนที่ได้รับความนิยมในต่างประเทศ ได้แก่ Jinhua Qinggan Granules และ Lianhua Qingwen Capsules ที่ปัจจุบันได้รับการจดทะเบียนและจำหน่ายในประเทศไทย รัสเซีย ปากีสถาน สิงคโปร์ ลาว คีร์กีซสถาน ฟิลิปปินส์ และประเทศอื่นๆ

3.1 ท่วงโซ่อุตสาหกรรมของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีน

องค์ประกอบของห่วงโซ่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีนนั้น การแบ่งเป็นลำดับที่ค่อนข้างชัดเจน ดังนี้

3.1.1 อุตสาหกรรมต้นน้ำ คือ กระบวนการการจัดหาวัตถุดิบยาสมุนไพรจีนเป็นหลัก ซึ่งรวมถึง การเก็บเกี่ยวผลผลิตในระยะแรก การเพาะพันธุ์สัตว์ และการเพาะปลูกพืชยาสมุนไพรจีน

3.1.2 อุตสาหกรรมกลางน้ำ คือ กระบวนการการแปรรูปยาสมุนไพรจีน และการแปรรูปยาสิทธิบัตรจีน

3.1.3 อุตสาหกรรมปลายน้ำ คือ กระบวนการจำหน่ายและการนำไปใช้ที่ทั้งภายในโรงพยาบาล ร้านขายยา ซูเปอร์มาร์เก็ต หรือช่องทางอีคอมเมิร์ซ เป็นต้น

อุตสาหกรรมต้นน้ำ

(1) องค์กร/บริษัท/หน่วยงานจีนที่ดูแลรับผิดชอบในส่วนของการเพาะปลูกยาสมุนไพรจีนที่มีชื่อเสียง ได้แก่

Shenxianyuan Ginseng
Industry Co., Ltd

Gansu Jingmao Ecological
Agriculture Technology Co., Ltd

Guangdong Runshengtang
Biotechnology Co., Ltd.

(2) องค์กร/บริษัท/หน่วยงานจีนที่ดูแลรับผิดชอบในส่วนของการผลิตยาสมุนไพรจีนที่มีชื่อเสียง ได้แก่

Tasly Holding Group

Shanghai Miracle Pharmaceutical
Investment Management Co., Ltd

Guangzhou Xiangxue
Pharmaceutical Co., Ltd.

(3) องค์กร/บริษัท/หน่วยงานจีนที่ดูแลรับผิดชอบในส่วนของการจัดหาวัตถุดิบสมุนไพรจากแร่ธาตุและการเพาะเลี้ยงสัตว์เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบสมุนไพรที่มีชื่อเสียงในจีน ได้แก่

New Hope Group

Muyuan Food Co., Ltd.

อุตสาหกรรมกลางน้ำ

(1) องค์กร/บริษัท/หน่วยงานจีนที่ดูแลรับผิดชอบในส่วนของการกระบวนการการแปรรูปสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีนที่มีชื่อเสียง ได้แก่

Chongqing Huasen
Pharmaceutical Co., Ltd.

Kangmei
Pharmaceutical Co., Ltd.

Henan Tailong
Pharmaceutical Co., Ltd.

Guiyang Xintian
Pharmaceutical Co., Ltd.

(2) องค์กร/บริษัท/หน่วยงานจีนที่ดูแลรับผิดชอบในส่วนของการกระบวนการการแปรรูปยาและยาสิทธิบัตรของจีนที่มีชื่อเสียง ได้แก่

China Beijing Tongrentang
(Group) Co., Ltd.

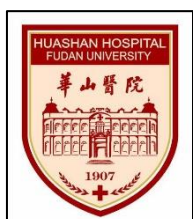
Guangzhou Baiyunshan
Pharmaceutical Group Co., Ltd.

Chengdu Kanghong Pharmaceutical
Group Co., Ltd.

อุตสาหกรรมปลายน้ำ

(1) องค์กร/บริษัท/หน่วยงานจีนที่ดูแลรับผิดชอบในส่วนของการจำหน่ายและการนำไปใช้ เช่น โรงพยาบาล ร้านขายยา ซูเปอร์มาร์เก็ต และช่องทางอีคอมเมิร์ซที่มีชื่อเสียง ได้แก่

Huadan Hospital

Yifeng Pharmacy

Bravo Supermarket

JD.com

Taobao.com

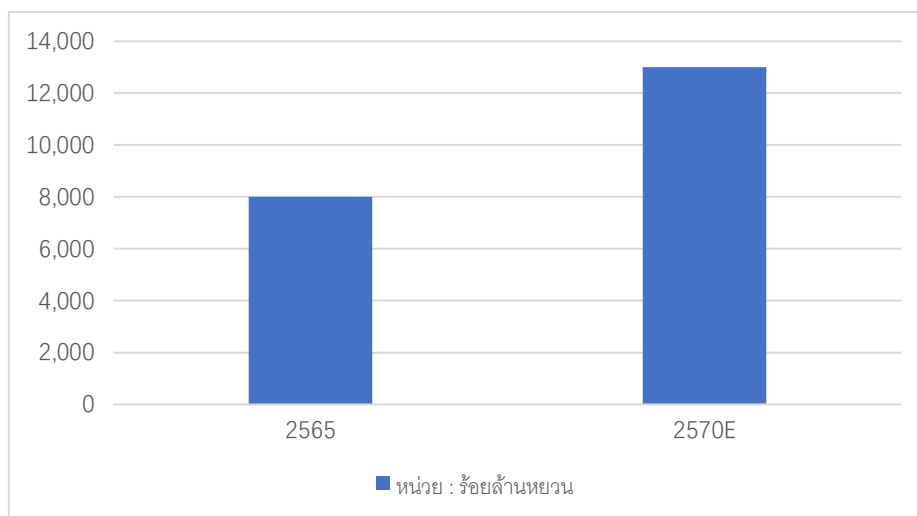
3.2 ประวัติศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีน

ประวัติศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีนสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ สมัยจีนโบราณ สมัยปัจจุบัน และสมัยใหม่ ดังนี้

สมัยจีนโบราณ	<ul style="list-style-type: none"> - เมื่อ 2,000 กว่าปีที่แล้ว มีการดำเนินการพิมพ์ตำรับยา Huangdi Neijing และตีพิมพ์ในสมัยราชวงศ์ฉินและฮั่น - การแพทย์แผนจีนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ในช่วงราชวงศ์ซ่ง - การแพทย์แผนจีนผลักดันให้เปิดสถานที่รักษาและร้านขายยาจีน
สมัยปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> - ในปี พ.ศ. 2472 ได้มีการยกเลิกการแพทย์แผนจีนโบราณ - สงครามทำให้ตำราการแพทย์แผนจีนจำนวนมากสูญหาย
สมัยใหม่	<ul style="list-style-type: none"> - หลังจากก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ดำเนินการผสมผสานการแพทย์แผนจีนและตะวันตกเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งในสามนโยบายด้านสุขภาพที่สำคัญ - หลังจากปฏิรูปการแพทย์แผนจีนได้รับผลกระทบจากการแพทย์แผนตะวันตก ผู้คนหันไปสนใจการแพทย์แผนตะวันตกมากขึ้น - นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2560 กฎหมายเกี่ยวกับการแพทย์แผนจีนฉบับแรก มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการ

ในอนาคต มีการคาดการณ์ว่าขนาดตลาดของอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีนอาจมีมูลค่าตลาดสูงถึงล้านล้านหยวน เนื่องจากนโยบายสนับสนุนต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐของจีน ซึ่งรัฐบาลจีนไม่เพียงแต่เพิ่มการลงทุน และสนับสนุนการเสริมสร้างอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่ยังดำเนินการจะปกป้องผู้ประกอบการที่ดำเนินการธุรกิจในการอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานด้วย เพื่อเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งหมด โดยในปี พ.ศ. 2570 มีการคาดการณ์ว่าขนาดของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีนอาจมีมูลค่าตลาดมากกว่าหนึ่งล้านล้านหยวน

การคาดการณ์รายได้ของธุรกิจหลักในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับสมุนไพรจีน ปี พ.ศ. 2565 - 2570

แหล่งที่มา : Prospective Industry Research Institute

4. แบรินด์สมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีนที่มีชื่อเสียง 10 อันดับแรก

ชื่อแบรนด์	รายละเอียด
<p>青源堂</p> 	<p>青源堂 (Qingyuantang) เป็นแบรนด์ในเครือของบริษัท Xining Dingcaotang Trading Co., Ltd. โดยบริษัทฯ มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างแบรนด์ขายตรงระดับไฮเอนด์ที่มีอิทธิพลในอุตสาหกรรมแพทย์ของจีน โดยสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ตีต่อการดูแลสุขภาพ และหลังจากพัฒนามาเป็นเวลานานหลายสิบปี ทำให้บริษัทฯ กลายเป็นซัพพลายเออร์ยาชูกำลังยักษ์ใหญ่ในจีน นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับยาสมุนไพรจีนและซาร์กษาสุขภาพอื่นๆ อีกด้วย</p>
<p>同仁堂</p> 	<p>คุณ Le Xianyang ผู้ก่อตั้งแบรนด์ “Tongrentang” ที่มีความเชื่อว่า “ยา” เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่สามารถรักษาและช่วยเหลือผู้คนได้ และการที่ตั้งชื่อแบรนด์ว่า “同仁” นั้นมาจากแนวคิดด้านการแพทย์ของชาวฉงเหิงในสมัยราชวงศ์ที่ โดยแบรนด์มีตำรับยาสมุนไพรที่เป็นสูตรเฉพาะ ใช้วัตถุดิบคุณภาพสูง กระบวนการผลิตที่มีความปราณีต และสรรพคุณในการรักษาที่เห็นผล ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานั้นเป็นคุณลักษณะสำคัญของแบรนด์</p>

<p>杞里香</p> 	<p>แบรนด์ 杞里香 (Qilixiang) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2552 เป็นแบรนด์ผลิตภัณฑ์บำรุงร่างกายแบบใหม่ของจีน ซึ่งในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา ผลิตภัณฑ์ของแบรนด์เป็นผู้นำด้านยอดขายสำหรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรบำรุงร่างกายของจีนติดต่อกันหลายปี</p>
<p>南同四海</p> 	<p>南同四海 (Nantong Sihai) เป็นแบรนด์ในเครือของบริษัท Lejialaopu Health Technology Co., Ltd. ซึ่งเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพเป็นหลัก เช่น ชาสมุนไพรเพื่อสุขภาพ อาหารเสริมประเภทสมุนไพร ผงงาดำ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ</p>
<p>福东海</p> 	<p>福东海 (Fudonghai) คือ บริษัทฯ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรรูปแบบครบวงจรที่ดำเนินการตั้งแต่กระบวนการเพาะปลูกพืชสมุนไพร การจัดซื้อซึ่งวัตถุดิบ ผลิตและจำหน่ายยาต้มแผนจีนโบราณ และการผลิตและจำหน่ายยาสิทธิบัตรของจีน</p>
<p>养益君</p> 	<p>养益君 (Yangyijun) เป็นแบรนด์ในเครือของบริษัท Hunan Zhangtaishuo Original Ecological Tea Co., Ltd. ซึ่งเป็นแบรนด์ผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรเพื่อสุขภาพ เช่น ชาข้าวบาร์เลย์ ชาจากผลฮวาจวีหิง (Tomentose Pummelo Peel) ชุปถั่วแดง เป็นต้น</p>
<p>庄民</p> 	<p>庄民 (Zhuang Min) เป็นแบรนด์ที่มีชื่อเสียงในมณฑลกวางตุ้งที่ดำเนินธุรกิจด้านสมุนไพรจีนดั้งเดิมมาหลายสิบปี โดยผลิตภัณฑ์ของบริษัทฯ ได้แก่ หญ้าฝรั่น รังนก รูปแบบสำเร็จรูป แบล็คควิล์เบอร์รี่ ถั่งเช่า เป็นต้น</p>
<p>信盛堂</p> 	<p>แบรนด์สมุนไพรบำรุงร่างกายชื่อดังของจีน ผู้จำหน่ายสมุนไพรจีน เช่น มะค่า รังนก ปลิงทะเล ถั่งเช่า หญ้าฝรั่น เป็นต้น ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2551 ภายใต้บริษัท China Beijing Tongrentang (Group) Co., Ltd.</p>

<p>养庆堂</p> <p>养庆堂®</p>	<p>养庆堂 (Yangqingtang) เป็นบริษัทสมัยใหม่ที่ผสมผสานการวิจัยและพัฒนา การผลิต และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยผลิตภัณฑ์สมุนไพรของบริษัทฯ นี้ได้รับรางวัลความสำเร็จในด้านมาตรฐานการเกษตรและได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์แบรนด์ยอดเยี่ยมและองค์กรชั้นนำด้านอุตสาหกรรมเกษตร ในปี พ.ศ. 2551</p>
<p>半山农</p> 	<p>半山农 (Banshan Nong) มีกลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรหลัก 5 กลุ่ม ได้แก่ รังนก ถังเช่า โสม ผลิตภัณฑ์บำรุงร่างกาย ยาสมุนไพร และผลิตภัณฑ์อาหาร มีผลิตภัณฑ์สมุนไพรมากกว่า 90 ชนิด และจำนวนสินค้ารวมกว่า 200 รายการ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของผู้บริโภคที่หลากหลาย</p>

5. สถานการณ์การนำเข้า-ส่งออกสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของจีนในปัจจุบัน

5.1 สถานการณ์การส่งออกสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรจีนไปยังต่างประเทศ

ในช่วงปี พ.ศ. 2563 -2565 สมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรจีนไม่เพียงแต่โดดเด่นในตลาดภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังได้รับความนิยมในตลาดต่างประเทศอีกด้วย โดยในปี พ.ศ. 2565 มูลค่าการค้าโดยรวมของสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรระหว่างจีนกับจากต่างประเทศอยู่ที่ 8,570 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.7 แบ่งเป็น มูลค่าการส่งออกอยู่ที่ 5,690 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.8 และมูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ 2,880 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1

5.1.1 ปริมาณการส่งออกสารสกัดสมุนไพรจากพืชของจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบัน ภาวะเศรษฐกิจทั่วโลกกำลังถดถอย การเติบโตของอุปสงค์ภายนอกกำลังชะลอตัวลงอย่างมาก โครงสร้างห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศกำลังปรับโครงสร้างใหม่ การแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระหว่างประเทศทางด้านการแพทย์แผนจีนกำลังเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ หากวิเคราะห์จากมูลค่าการส่งออกสารสกัดสมุนไพรจากพืชของจีน นับตั้งแต่ในปี 2562, 2563 และ 2564 ที่มีมูลค่า 2,360, 2,440 และ 3,030 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ที่เพิ่มขึ้นทุกปีตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ปริมาณการส่งออกสารสกัดสมุนไพรจากพืชของจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2565 มีปริมาณการส่งออกที่ 107,000 ตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.0 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า ในขณะที่มูลค่าการส่งออกรวมอยู่ที่ 3,530 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.5 ทั้งนี้ ตลาดส่งออกสำคัญที่ขยายตัวได้ดี ได้แก่ ตลาดเอเชีย โอเชียเนีย ยุโรป และอเมริกาใต้ ซึ่งมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.4, 23.7, 9.2 และ 6.1 ตามลำดับ แต่ตลาดแอฟริกาเริ่มมีการเติบโตติดลบเป็นเวลา 2 ปีติดต่อกัน

5.1.2 มูลค่าการส่งออกสมุนไพรจีนและยาต้มแผนจีนการเติบโตอย่างต่อเนื่อง

ในปี พ.ศ. 2565 จีนส่งออกสมุนไพรจีนและยาต้มแผนจีนจำนวน 251,000 ตัน ไปยัง 114 ประเทศและภูมิภาค ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.8 เมื่อเทียบเป็นรายปี มูลค่าการส่งออกรวมอยู่ที่ 1,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.6 โดยมีราคาส่งออกเฉลี่ยอยู่ที่ 5.58 ดอลลาร์สหรัฐฯ/กิโลกรัม ลดลงร้อยละ 4.0 เมื่อเทียบเป็นรายปี เนื่องจากราคาส่งออกที่ลดลงมีเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ เช่น กำลังการผลิตที่เกินความต้องการของยาจีนบางชนิด และอัตราค่าขนส่งระหว่างประเทศที่ลดลง แต่เมื่อมองในภาพรวมในปี พ.ศ. 2565 ปริมาณการส่งออกสมุนไพรจีนและยาต้มแผนจีนนั้นเพิ่มขึ้นและยังคงมีเสถียรภาพ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมและนโยบายทางการแพทย์ของประเทศและภูมิภาคต่างๆ ยาสมุนไพรจีนจึงสามารถใช้เป็นวัตถุดิบในการทำยาได้ในบางประเทศและภูมิภาคเท่านั้น โดยสมุนไพรจีนส่วนใหญ่มักใช้เป็นในการประกอบอาหาร ซึ่งสมุนไพรที่จีนส่งออก 10 อันดับแรก (ในแง่ของมูลค่าการส่งออก) ได้แก่ อบเชย, โกจิเบอร์รี่, โสม, โสมโพเรียโคโค (Poria Cocos), แองเจลิกา, แอสทรากาลัส, ถั่งเช่า, ฟินิลเลียม, เมล็ดฝิ่น และเขากวาง

5.1.3 ประสิทธิภาพด้านการส่งออกยาสิทธิบัตรจีนเป็นที่โดดเด่น

สัดส่วนของสิทธิบัตรยาจีนในการส่งออกผลิตภัณฑ์ยาจีนโดยรวมยังคงที่ โดยในปี พ.ศ. 2565 มูลค่าการส่งออกยาสิทธิบัตรจีนอยู่ที่ 380 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 23.8 เมื่อเทียบเป็นรายปี ปริมาณการส่งออกอยู่ที่ 13,100 ตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.6 โดยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ปริมาณการจดทะเบียนการแพทย์แผนจีนในต่างประเทศเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้การส่งออกยาสิทธิบัตรจีนในต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลาดส่งออกที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2565 ได้แก่ (1) ฮองกง ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกอยู่ที่ 170 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 36.9 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า เป็นผลจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่รุนแรงในฮ่องกงในช่วงต้นปี พ.ศ. 2565 และ (2) มาเลเซีย โดยในปี พ.ศ. 2564 มูลค่าการส่งออกยาสิทธิบัตรจีนที่ส่งออกไปยังมาเลเซียอยู่ที่ 22.74 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 196 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และในปี พ.ศ. 2565 มูลค่าการส่งออกยาสิทธิบัตรจีนที่ส่งออกไปยังมาเลเซียจะอยู่ที่ 54.22 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 138 โดยปัจจุบันจีนและมาเลเซียยังคงส่งเสริมความร่วมมือเกี่ยวกับการแพทย์แผนจีนต่อไปในอนาคต

5.1.4 การส่งออกผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ใช้ในการบำรุงสุขภาพยังคงเติบโตอย่างแข็งแกร่ง

ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ใช้ในการบำรุงสุขภาพของจีน จะแบ่งออกเป็นหมวดหมู่หลักๆ ได้แก่ น้ำมันตับปลาและผลิตภัณฑ์น้ำมันตับปลา ผลิตภัณฑ์จากผึ้งและรังนก ผลิตภัณฑ์วิตามินและแร่ธาตุ รวมไปถึงผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพในรูปของอาหาร โดยในปี พ.ศ.2565 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพจีนมีมูลค่าสูงถึง 380 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.5 เมื่อเทียบเป็นรายปี ในนั้น น้ำมันตับปลาและผลิตภัณฑ์น้ำมันตับปลามีการเติบโตอย่างแข็งแกร่ง โดยมีมูลค่าการส่งออกอยู่ที่

270 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 36.7 ในทางกลับกัน ผลผลิตจากฝั่งลดลงเล็กน้อย โดยมีมูลค่าการส่งออกอยู่ที่ 110 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ลดลงร้อยละ 3.2

5.2 สถานการณ์การนำเข้าสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากต่างประเทศ

หลังจากการออกประกาศมาตรการการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้อุปทานภายในประเทศกลับมาเติบโตอีกครั้ง โดยในปี พ.ศ. 2564 มูลค่าการนำเข้าสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากต่างประเทศฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งมูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ 2,740 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 24.1 และในปี พ.ศ. 2565 มีมูลค่าการนำเข้าอยู่ที่สมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากต่างประเทศ 2,880 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1

5.2.1 การนำเข้าสารสกัดสมุนไพรจากพืชจากต่างประเทศลดลง

มูลค่าการนำเข้าสารสกัดสมุนไพรจากพืชต่างประเทศในปี พ.ศ. 2565 อยู่ที่ 780 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ลดลงร้อยละ 12.5 เช่น ผลผลิตน้ำมันหอมระเหย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 63 ของมูลค่านำเข้าสารสกัดจากพืชจากต่างประเทศทั้งหมด คิดเป็นมูลค่ากว่า 490 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ลดลงร้อยละ 23.8 สืบเนื่องมาจากลักษณะความเป็นเฉพาะของผลิตภัณฑ์น้ำมันหอมระเหย ส่งผลให้การนำเข้าและส่งออกขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในปีนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้มีผลกระทบต่อการค้าต่างประเทศโดยรวมสำหรับสารสกัดสมุนไพรจากพืช หากไม่รวมผลกระทบจากผลิตภัณฑ์น้ำมันหอมระเหย ในปี พ.ศ. 2565 มูลค่าการนำเข้าสารสกัดจากพืช (ไม่รวมน้ำมันหอมระเหย) จะอยู่ที่ 290 ล้านเหรียญสหรัฐฯ ลดลงร้อยละ 7.8 จะเห็นได้ว่าความต้องการของตลาดภายในประเทศสำหรับสารสกัดสมุนไพรจากพืช (ไม่รวมน้ำมันหอมระเหย) ไม่ได้มีเปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากราคานำเข้าที่ลดลงจะทำให้มูลค่าการนำเข้าลดลง

5.2.2 การนำเข้าสมุนไพรจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น

จีนมีการนำเข้าสมุนไพรจากต่างประเทศมากกว่า 110 ชนิด จาก 70 ประเทศและภูมิภาคทั่วโลก โดยสมุนไพรที่จีนนำเข้าจากเอเชียคิดเป็นมากกว่า 90% ของจำนวนสมุนไพรนำเข้าทั้งหมด โดยในปี พ.ศ. 2565 มูลค่าการนำเข้าสมุนไพรจากต่างประเทศของจีนสูงถึง 614 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.8 โดยสมุนไพรที่จีนนำเข้า 10 อันดับแรก (ในแง่ของมูลค่าการนำเข้า) ได้แก่ โสมอเมริกัน เขากวาง โสม ขมิ้น หญ้าฝรั่น ชะเอมเทศ กานพลู เลือดแห้ง ยางสน และมดยอบ ซึ่งการนำเข้าสมุนไพรทั้ง 10 อันดับแรกคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 36 ของการนำเข้าสมุนไพรทั้งหมด ในมุมมองแหล่งการนำเข้า ในปี พ.ศ. 2565 ประเทศ 10 อันดับแรก (ในแง่ของมูลค่าการนำเข้า) สำหรับสมุนไพรต่างจากประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย เมียนมาร์ แคนาดา นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ อินเดีย ไทย เวียดนาม รัสเซีย และสหรัฐอเมริกา สำหรับการนำเข้าสมุนไพรจากไทยปี พ.ศ. 2565 อยู่ที่ 9.20 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 108.29 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า

5.2.3 การนำเข้าผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ใช้ในการดูแลสุขภาพจากต่างประเทศมายังจีน เพิ่มขึ้น

ในปี พ.ศ. 2565 มูลค่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ใช้ในการดูแลสุขภาพจากต่างประเทศมายังจีนสูงถึง 1,050 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.2 ในนั้น “รังนก” ยังคงเป็นผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพที่ได้รับความนิยมมากที่สุด โดยมีมูลค่าการนำเข้าสูงถึง 650 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2565 เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.0 อย่างไรก็ตาม ราคานำเข้ารังนกเฉลี่ยกลับลดลงกว่าร้อยละ 13.5 เนื่องจากการคาดการณ์ว่าปริมาณการนำเข้ารังนกทั้งหมดเกินความต้องการของตลาดจีน ปี พ.ศ. 2566 จึงทำให้ราคานำเข้าต่อหน่วยลดลง โดยประเทศที่จีนนำเข้าผลิตภัณฑ์รังนกมากที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เยอรมนี ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ ไทย ฮองกง เกาหลีใต้ อังกฤษ และ นิวซีแลนด์ ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 ไทยจัดเป็นประเทศที่จีนนำเข้าผลิตภัณฑ์รังนกอันดับที่ 6 โดยมีมูลค่าการนำเข้า 18.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงร้อยละ 5.95

6. ขั้นตอนการนำเข้าสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรมายังจีน

6.1 กฎหมายหลัก ข้อบังคับ และระเบียบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า

- (1) Entry and Exit Animal and Plant Quarantine Law
- (2) Food Safety Law of the People's Republic of China
- (3) Drug Administration Law of the People's Republic of China
- (4) Measures for the Administration of Imported Medicinal Materials
- (5) Measures for the Quarantine Supervision and Administration of Imported and Exited Chinese Medicinal Materials

6.2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- (1) แบบฟอร์มคำร้องขอนำเข้า
- (2) สำเนาใบอนุญาตผลิตยาหรือใบอนุญาตประกอบธุรกิจยาของผู้ยื่นคำขอการนำเข้า หากผู้ยื่นคำขอเป็นผู้ถือใบอนุญาตจะต้องจัดเตรียมสำเนาใบรับรองการอนุมัติยาที่เกี่ยวข้อง
- (3) สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนผู้ส่งออก
- (4) สำเนาสัญญาจัดซื้อและเอกสารรับรอง
- (5) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศของแหล่งกำเนิดของสมุนไพร ทรัพยากรสำรองสภาพป่า วิธีการปลูก การเก็บเกี่ยว และการแปรรูปเบื้องต้น ณ แหล่งกำเนิด ฯลฯ
- (6) หนังสือรับรองมาตรฐานของสมุนไพรและแหล่งที่มา
- (7) ใบรับรองประจำตัวต้นฉบับของแหล่งกำเนิดยาที่ออกโดยสถาบันในประเทศจีนที่สามารถระบุแหล่งที่มาของสมุนไพรทั้งจากและสัตว์ โดยจะต้องตราประทับอย่างเป็นทางการ

6.3 ขั้นตอนการนำเข้า

(1) ดำเนินการลงทะเบียน ยื่นคำร้อง และส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องผ่านเว็บไซต์

<https://www.singlewindow.cn>

(2) ประเทศผู้ส่งออก (ภูมิภาค) ต้องดำเนินการยื่นคำขออย่างเป็นลายลักษณ์อักษรต่อฝ่ายบริหารทั่วไปของศุลกากรจีนเพื่อส่งออกไปยังจีน ฝ่ายบริหารทั่วไปของศุลกากรจะริเริ่มขั้นตอนการเข้าถึงและจัดทำแบบสอบถามการประเมินความเสี่ยงให้กับประเทศผู้ส่งออกที่ต้องการ

(3) ประเทศผู้ส่งออก (ภูมิภาค) จะต้องดำเนินการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลทางเทคนิคที่เกี่ยวข้องแก่กรมศุลกากรจีน จากนั้น กรมศุลกากรจีนจะดำเนินการประเมินความเสี่ยงและส่งทีมผู้เชี่ยวชาญไปตรวจสอบตามความจำเป็น

(4) ทั้งสองฝ่ายเจรจาเกี่ยวกับข้อกำหนดในการตรวจสอบและกักกัน และลงนามในข้อตกลง

(5) สำหรับการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรครั้งแรก ผู้ยื่นคำขอควรเข้าสู่ระบบบริการออนไลน์ของเว็บไซต์สำนักงานยาแห่งรัฐ <https://zfwf.nmpa.gov.cn> เพื่อส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังแผนกกำกับดูแลและจัดการยาประจำท้องถิ่นที่กำหนด และรอรับเอกสารอนุมัติการนำเข้า

(6) หากดำเนินการทางด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ประเทศผู้ส่งออก (ภูมิภาค) จะต้องประกาศการอนุมัติการนำเข้าจึงจะสามารถนำเข้าสินค้าได้

(7) หากนำเข้าสินค้ามายังจีนได้แล้ว จะต้องผ่านขั้นตอนการตรวจสอบอีกครั้ง เช่น ตรวจสอบคุณภาพสินค้าที่โรงงาน ดำเนินการกักกันและควบคุมโรค พิจารณาผ่าน/ไม่ผ่าน จากนั้นผู้ส่งออกจะต้องดำเนินการเสียภาษีอากร ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีการบริโภค ซึ่งจะถูกเรียกเก็บโดยศุลกากรจีน และภาษีธุรกิจท้องถิ่นจะถูกจัดเก็บโดยกรมสรรพากรท้องถิ่น

7. งานแสดงสินค้าสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่สำคัญในจีน

7.1 China (Jinan) International Traditional Chinese Medicine Industry Exhibition

งานแสดงสินค้า China (Jinan) International Traditional Chinese Medicine Industry Exhibition จัดขึ้นปีละ 1 ครั้ง โดยในครั้งที่ 5 จะจัดขึ้นช่วงระหว่างวันที่ 23 – 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้านานาชาติจี้หนานหวงเหอ เมืองจี้หนาน มณฑลซานตง โดยมีพื้นที่จัดแสดงสินค้าทั้งหมดกว่า 40,000 ตารางเมตร และมีผู้เข้าร่วมจัดแสดงสินค้ามากกว่า 2,000 คูหา รวมสินค้ากว่า 20,000 รายการ เช่น สินค้าอาหารเพื่อสุขภาพ ยาสมุนไพรจีน อุปกรณ์ทางการแพทย์แผนจีน อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้ภายในครัวเรือน เป็นต้น วัตถุประสงค์การจัดงานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการแพทย์แผนจีนและอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสุขภาพทางการแพทย์แผนจีนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น งานดังกล่าวนับเป็นหนึ่งเวทีสำคัญที่มีส่วนช่วยในการเชื่อมโยงและสร้างความร่วมมือเกี่ยวกับการแพทย์แผนจีนและอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสุขภาพทางการแพทย์แผนจีนทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถดูรายละเอียดงานเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.cjtc.com/index.html>

7.2 Western China International Natural Extracts, Pharmaceutical Raw Materials and Innovative Raw Materials Exhibition and Western China International Natural Health Products and Technology Exhibition

งานแสดงสินค้า Western China International Natural Extracts, Pharmaceutical Raw Materials and Innovative Raw Materials Exhibition and Western China International Natural Health Products and Technology Exhibition จะจัดปีละ 1 ครั้ง โดยในปี พ.ศ. 2566 จัดขึ้นช่วงระหว่างวันที่ 20 - 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ ซีอาน นครซีอาน มณฑลส่านซี โดยมีพื้นที่จัดแสดงสินค้าทั้งหมด 20,000 ตารางเมตร และมีผู้เข้าร่วมจัดแสดงสินค้ามากกว่า 1,000 คูหา จัดแสดงสินค้าประเภท วัตถุดิบคุณภาพสูงที่เป็นสารสกัดจากธรรมชาติ วัตถุดิบยา อาหารเพื่อสุขภาพและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ เป็นต้น มีวัตถุประสงค์หลักในงานจัดงานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเชิงลึกเกี่ยวกับอุตสาหกรรมที่ดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุดิบสารสกัดจากธรรมชาติ วัตถุดิบยา อาหารเพื่อสุขภาพและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ในยุคหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ https://www.wpe-whpe.cn/?pages_6/

7.3 PHARMCHINA Expo

งานแสดงสินค้า PHARMCHINA เป็นงานแสดงสินค้าที่มีอิทธิพลอย่างมากในด้านวัตถุดิบยาและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพในประเทศจีน โดยมีประวัติยาวนานถึง 40 ปี โดยจัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง บนพื้นที่จัดแสดงกว่า 100,000 ตารางเมตร และมีผู้เข้าร่วมจัดแสดงสินค้ามากกว่า 2,000 คูหา โดยแบ่งเป็น วัตถุดิบยาเคมี ยาสิทธิบัตรจีน วัตถุดิบยาจีนโบราณ สมุนไพรจีน ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ เทคโนโลยี

และอุปกรณ์ทางการแพทย์ เป็นต้น งานแสดงสินค้าฯ ดังกล่าวนับเป็นแพลตฟอร์มทางธุรกิจที่มีประสิทธิภาพครบวงจรที่รวบรวมผลิตภัณฑ์ยาและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ โดยในปีนี้จะจัดในช่วงระหว่างวันที่ 5 – 7 ธันวาคม พ.ศ. 2566 ณ China Import and Export Fair Complex เมืองกวางโจว มณฑลกวางตุ้ง สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.pharmchina.com.cn>

7.4 TCM Health Expo

งานแสดงสินค้า TCM Health Expo จัดขึ้นร่วมกันโดยรัฐบาลประชาชนเขตผิงชาน เมืองเซินเจิ้น, มหาวิทยาลัยการแพทย์แผนจีนปักกิ่ง และบริษัท Shenzhen Qifa Exhibition Co., Ltd ซึ่งจะจัด 1 ครั้ง/ปี โดยในปี พ.ศ.2566 ได้จัดขึ้นที่ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้านานาชาติเซินเจิ้นเหยียนจื่อหู ระหว่างวันที่ 8 - 10 มิถุนายน พ.ศ. 2566 มีพื้นที่จัดแสดงกว่า 15,000 ตารางเมตร มีผู้เข้าร่วมจัดแสดงทั้งในและต่างประเทศกว่า 200 องค์กร/บริษัท วัตถุประสงค์การจัดงานเพื่อส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมยาจีนดั้งเดิมของจีน และเผยแพร่วัฒนธรรมการแพทย์แผนจีน สมุนไพรจีน อุปกรณ์ทางการแพทย์แผนจีน สินค้าที่จัดแสดงในงานแบ่งเป็น สินค้ายาจีน ยาสิทธิบัตรจีน วัตถุดิบยาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ฐานการผลิตวัตถุดิบยาจีน เป็นต้น สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.hcfexpo.com/exhibition-overview/>

7.5 China International Health Industry Expo

งานแสดงสินค้า China International Health Industry Expo หรือ CIHIE·Health Expo จะจัดขึ้นปีละ 1 ครั้ง โดยในปีนี้จะจัดขึ้นเป็นครั้งที่ 31 และจะจัดขึ้นในช่วงระหว่างวันที่ 8 -10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมเซี่ยงไฮ้เวิลด์เอ็กซ์โป มหานครเซี่ยงไฮ้ บนพื้นที่จัด

แสดงกว่า 100,000 ตารางเมตร ประเภทสินค้าที่จัดแสดง ได้แก่ สินค้า/ผลิตภัณฑ์บำรุงและดูแลสุขภาพ ผลิตภัณฑ์อาหารและยา สมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพร วัตถุดิบในการทำยาจีน ผลิตภัณฑ์เสริมความงามและสุขภาพ อุปกรณ์ทางการแพทย์แผนจีน การท่องเที่ยวด้านสุขภาพ สถาบันดูแลสุขภาพ วัฒนธรรมดูแลสุขภาพ ฯลฯ ซึ่งงานดังกล่าว นับเป็นงานแสดงสินค้าเกี่ยวกับสุขภาพที่ใหญ่อีกงานหนึ่งของจีน จากการพัฒนาและความมุ่งมั่นกว่า 20 ปี ทำให้จากอดีตที่มีผู้เข้าร่วมเพียง 80 คูหา จนปัจจุบันมีผู้เข้าร่วมจัดแสดงสินค้ามากกว่า 1,500 ราย และมีผู้เยี่ยมชมมากกว่า 160,000 ราย จากผู้เข้าร่วมแสดงสินค้าภายในประเทศไปสู่อีก 70 ประเทศและภูมิภาคทั่วโลก นอกจากนี้ CIHIE-Health Expo ยังได้รับการยกย่องว่าเป็นงานแสดงสินค้าที่เป็นแบบอย่างในอุตสาหกรรมด้านสุขภาพ และได้รับการยกย่องจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กร อุตสาหกรรม และผู้ประกอบการทุกระดับในจีน โดยผู้ประกอบการที่มีความสนใจเข้าร่วมงานแสดงสินค้าฯ ดังกล่าว สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.bsie.cn/bj/bjgywm/bjzhgk/>

8. คำแนะนำ/ข้อเสนอแนะ สำหรับผู้ประกอบการไทย

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้ผู้คนจำนวนไม่น้อยหันมาให้ความสนใจในการดูแลสุขภาพตนเอง รักษาสุขภาพให้แข็งแรง และเริ่มมองหาผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือสมุนไพร เพื่อมาช่วยเสริมภูมิคุ้มกันโรค รักษาโรค รวมถึงใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพทางอารมณ์มากขึ้น กระแสใส่ใจสุขภาพดังกล่าว ทำให้ผู้บริโภคหลีกเลี่ยงการใช้เคมีภัณฑ์ และหันมานิยมใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ บริโภคอาหารที่ผลิตโดยใช้วัตถุดิบจากพืช สมุนไพร และผลิตภัณฑ์สมุนไพรมากขึ้น นอกจากนี้ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้ความต้องการในสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

จากแนวโน้มดังกล่าว จึงเป็นโอกาสทางธุรกิจของไทย ในฐานะประเทศที่มีองค์ความรู้ในการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพมาอย่างยาวนาน เนื่องจากไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพของพืชสมุนไพร มีการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ และเป็นประเทศที่ส่งออกสารสกัดจากพืชมากที่สุดใเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลาดสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรจึงเป็นที่น่าสนใจ และเป็นโอกาสของผู้ประกอบการไทยในอุตสาหกรรมสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดจีน ซึ่งปัจจุบันจีนเป็นประเทศที่ส่งออกสารสกัดจากสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สมุนไพรไปยังตลาดต่างประเทศเพิ่มขึ้น ยกตัวอย่างเช่น สารสกัดน้ำมันยูคาลิปตัส สารสกัดจากหญ้าหวาน สารสกัดจากเมนทอล สารสกัดจากชะเอม สารสกัดจากดอกดาวเรือง ฯลฯ โดยสารสกัดเหล่านี้จะถูกนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าหลายประเภท เช่น อาหาร เครื่องสำอาง และยา เป็นต้น จึงเป็นโอกาสของผู้ประกอบการไทยที่จะหันมาพัฒนาและสร้างโอกาสในการส่งออกวัตถุดิบสมุนไพรไปยังจีน นอกจากวัตถุดิบสมุนไพรแล้วนั้น ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของไทยที่เป็นที่ต้องการสำหรับธุรกิจอื่นๆ ใน

ตลาดจีน เช่น (1) ธุรกิจสปา ที่มีความต้องการในผลิตภัณฑ์น้ำมันหอมระเหย น้ำมันนวดที่ทำจากสมุนไพร ยาหม่องสมุนไพร ลูกประคบสมุนไพร ฯลฯ และ (2) ธุรกิจดูแลสุขภาพและการนอนหลับ เนื่องมาจากความกดดันในการทำงาน การแข่งขันสูงมากขึ้น รวมถึงสภาวะเศรษฐกิจที่แปรปรวนทำให้ผู้บริโภคชาวจีนจำนวนมากเกิดปัญหาความเครียด ทำให้นอนไม่หลับ ทำให้เศรษฐกิจการนอน (Sleep Economy) ของจีนเติบโตขึ้นเรื่อยๆ จากข้อมูลของสถาบันวิจัยโกลด์เป้า คาดว่าขนาดเศรษฐกิจการนอนหลับของจีนโดยรวมจะสูงถึง 553,230 ล้านหยวนภายในปี 2567 โดยผลิตภัณฑ์สมุนไพรของไทยที่ช่วยในด้านการนอนหลับอย่างมีคุณภาพก็เป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในตลาดจีน เช่น ผลิตภัณฑ์ชาสมุนไพรที่มีช่วยในการนอนหลับ น้ำมันหอมระเหย ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมที่มีส่วนผสมจากน้ำมันรำข้าวและจมูกข้าว ฯลฯ ดังนั้น ผู้ประกอบการไทยควรเร่งพัฒนาและให้ความสำคัญในด้านนวัตกรรม ตั้งแต่การเพาะปลูกให้ได้คุณภาพ ผลผลิตที่สม่ำเสมอ ปลอดภัย กระทบการผลิตและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพ มีรูปแบบการใช้งานที่ง่าย มีสรรพคุณที่ใช้แล้วเห็นผลจริง นอกจากนี้ ผู้ประกอบการไทยควรศึกษาและเรียนรู้ถึงความต้องการ พฤติกรรม และวัฒนธรรม รวมถึงปัจจัยในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคชาวจีน เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถผลิตสินค้าที่ตอบสนองและสื่อสารได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้อย่างตรงจุด

อย่างไรก็ตาม ภาครัฐและเอกชนจะต้องร่วมมือในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ถึงคุณสมบัติและประโยชน์ของสมุนไพรไทยอย่างกว้างขวาง และส่งเสริมการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรไทยและผลิตภัณฑ์สมุนไพรของไทย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ

*****

เอกสารอ้างอิง

- [1] <https://zhongyibaik.com/wiki/%E4%B8%AD%E8%8D%89%E8%8D%AF>
- [2] <https://www.chinairn.com/hyzx/20220525/163606864.shtml>
- [3] https://www.globalmarketmonitor.com.cn/market_news/2280486.html
- [4] <https://finance.sina.com.cn/roll/2022-11-20/doc-imqqsmrp6859912.shtml>
- [5] https://www.gov.cn/zhengce/2022-04/02/content_5683098.htm
- [6] https://www.sohu.com/a/587011736_121386114
- [7] <http://cinic.org.cn/xw/cjfx/1419918.html>
- [8] <https://zhuatlan.zhihu.com/p/148966610>
- [9] <http://www.cjtcn.com/index.html>
- [10] https://www.wpe-whpe.cn/?pages_6/
- [11] <https://www.pharmchina.com.cn/page/traditional>
- [12] <http://www.hcfexpo.com/exhibition-overview/>
- [13] <http://yaoexpo.jianbohui.com/bj/>